

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ по Научна специалност "Организация и управление извън сферата на материалното производство (социално-културна сфера)", Професионално направление 3.8. Икономика, Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Изготвил Становището: проф. д-р Дарина Русчева Тодорова, на основание на Заповед № 24/10.01.2025 г. на Зам. ректора по НИД на ЮЗУ „Неофит Рилски“ - гр. Благоевград за състав на Научно жури във връзка с провеждането на защита на дисертационен труд и съгласно решение от Първото заседание на Научното жури (Протокол № 1/11.01.2025 г.).

Автор на дисертационния труд: Драгомира Стоянова Банкова, задочен докторант към катедра „Финанси и отчетност“ в Стопанския факултет на университета.

Тема на дисертационния труд: „Социално-икономически политики за адаптиране на децата в образователната среда“.

Данни за докторанта

Драгомира Банкова е зачислена за докторантка, в задочна форма на обучение, със Заповед № 1553/02.10.2020 г. на Ректора на университета, за четири години, считано от 23.09.2020 г. Тя е „Магистър“ по „Предучилищна педагогика“, специализация „Детски учител“ и по „Начална училищна педагогика“. В трудовата си дейност е работила като детски, начален и старши учител. Има много добри комуникативни умения, работи с различни компютърни програми, познава съвременните дигитални технологии. Има публикации, свързани с образователния сектор в различни издания. Изложените факти ми дават основание да направя извода, че Драгомира Банкова има много добра образователна и компютърна подготовка, а също и натрупан опит от трудовия си стаж, което е важна предпоставка за успешно разработване и публична защита на дисертационен труд.

Общ характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд на Драгомира Банкова „Социално-икономически политики за адаптиране на децата в образователната среда“ е в обем от 320 страници. Той има класическа структура. Състои се от Увод, три глави, Заключение и Библиография. Съдържа още: Справка за приносите, Приложения, Публикации по темата на дисертационния труд и др.

Структурата е тясно обвързана с изведената цел на дисертационното изследване – „... да се установи ползата от социално-икономическите политики на равнище държавно финансиране и концепция за развитие в сферата на образованието, както и начинът, по който те рефлектират по посока подобряване на условията за адаптиране на децата и учениците в образователната среда.“ Правилно са обособени „обекта на изследването“ – социално-икономическите политики на национално ниво и „предмета на изследването“ – взаимната връзка между влаганите от държавата финансови средства и постигнатия социален ефект за подобряване на училищната среда и за успешното адаптиране на учениците в нея. В увода са дадени още: хипотезата; задачите, за реализирането на целта; комплекса от методи за изследване и др.

В първа глава „Социално-икономически политики в образованието и тяхното финансиране“ се разглеждат последователно въпроси, свързани с: количествени характеристики на развитието на образованието в България, финансиране на училищното образование и реализиране на социално-икономически политики чрез финансираните от МОН Национални програми за финансиране на образованието. *Втора* глава е посветена на спецификата на адаптирането на децата/учениците в съвременните условия на образователната среда. *Трета* глава, по същество, е емпиричната част от дисертационното изследване. В нея е показана методическата рамка на изследването и са оценени резултатите, свързани с проведените различни анкетни проучвания, с родители на ученици (I-IV, V-VII/VIII, VIII-X/XII класове) за социално-икономическите политики и специфики при адаптирането на децата им към образователната среда. В заключението, в синтезиран вид, са дадени основните резултати от направеното изследване, като са открити: констатации; обосновани са изводи – на национално равнище и относно законови постановки; на равнище реална педагогическа практика и рефлектиране на социално-икономическите политики за адаптиране на децата в образователната среда; предложени са идеи за бъдещи проучвания относно разработване на целенасочени социално-икономически политики за разглежданата адаптация на децата.

Дисертационният труд на Драгомира Банкова е разработен на основата на богат фактологичен материал, прецизно обработен и графично представен, както и на богатата библиография (източници, представени на

кирилица и на латиница, електронни източници и др., а от съдържателна гледна точка – публикации, нормативни документи и др.). Стилът и изложението в дисертационния труд са ясни и точни. Докторантката показва много добра подготовка и умения да изследва, да систематизира, да обобщава и да обосновава изводи в дисертационния си труд.

Основни научни и научно-приложни приноси

Основните научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд могат да се обособят в следните насоки:

1. Направено е ново, комплексно и многоаспектно изследване на ефектите от стартиралата Реформа в средното образование в България, на основата на Закона за предучилищното и училищното образование от 2015 г.

2. Надграждат се познания в областта на финансовата обосноваваност на разходите за подобряване на образованието.

3. Обосновава се положителния ефект от прилаганите социално-икономически мерки за адаптиране на децата и учениците в училищната среда.

4. Въз основа на получените резултати, от проведените анкетни проучвания, са открити проблемни пунктове, в които социално-икономическите политики още не водят до очаквани резултати, а също и до маркиране на пунктове, за предстоящи промени и създаване на нови механизми и държавни политики за по-добра адаптация на учениците при прехода между отделните етапи в образователната система.

Публикации по дисертационния труд

По дисертационния труд са представени 6 публикации. От тях самостоятелни 5 броя и една в съавторство. Тематиката им отговаря на получените резултати в дисертационния труд.

Оценка на автореферата

Авторефератът е в обем от 54 страници и отразява съдържанието, резултатите, приносите на докторанта и списъка на публикациите, свързани с дисертационния труд.

Обща оценка на дисертационния труд и заключение

В заключение, общата ми оценка е, че дисертационният труд е разработен на високо професионално равнище и в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република

България и на условията и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ - Благоевград, съдържа оригинални научни и практико-приложни приноси, поради което с пълна убеденост предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват за присъждане на Образователната и научна степен "Доктор", по научна специалност " Организация и управление извън сферата на материалното производство (социално-културна сфера)", професионално направление 3.8. Икономика, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки на ДРАГОМИРА СТОЯНОВА БАНКОВА

София, 02.02.2025 г.

Изготвила становището:

/проф. д-р Дарина Русчева/

OPINION

dissertation for the degree of Doctor of Education and Science in the scientific specialty "Organization and management outside the sphere of material production (socio-cultural sphere)", Professional field 3.8. Economics, Field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences

The Opinion was prepared by Prof. Dr. Darina Ruscheva Todorova, on the basis of the Order No. 24/10.01.2025 of the Vice Rector for Extramural Studies of the South University of Life Sciences "Neofit Rilski" - Sofia Blagoevgrad for the composition of the Scientific Jury in connection with the dissertation defense and in accordance with the decision of the first meeting of the Scientific Jury (Protocol № 1/11.01.2025).

Author of the thesis: Dragomira Stoyanova Bankova, part-time PhD student at the Department of Finance and Accounting at the Faculty of Economics of the University.

Thesis topic: 'Socio-economic policies for children's adaptation in the educational environment'.

Data about the PhD student

Dragomira Bankova is enrolled as a PhD student, in the part-time form of study, by Order No. 1553/02.10.2020 of the Rector of the University, for four years, starting from 23.09.2020. She holds a Master's degree in Preschool Pedagogy, specialization in Child Teacher and in Primary School Pedagogy. In her professional activity she has worked as a child, primary and senior teacher. She has very good communication skills, works with various computer programs, knows modern digital technologies. She has publications related to education sector in various publications. The above mentioned facts give me a reason to conclude that Dragomira Bankova has a very good educational and computer background, and also accumulated experience from her work experience, which is an important prerequisite for successful development and public defense of a dissertation.

General characteristics of the dissertation

Dragomira Bankova's dissertation "Socio-economic policies for children's adaptation in the educational environment" is 320 pages long. It has a classical structure. It consists of an Introduction, three chapters, a Conclusion and a

Bibliography. It also contains a Contributions Report, Appendices, Publications on the dissertation topic, etc.

The structure is closely linked to the stated aim of the dissertation research - "... to establish the usefulness of socio-economic policies at the level of state funding and the concept of development in the field of education, as well as the way in which they reflect on improving the conditions for the adaptation of children and students in the educational environment." In the introduction are also given: the hypothesis; the tasks for the realization of the goal; the set of research methods, etc.

In the *first* chapter "*Socio-economic policies in education and their financing*" the following issues are discussed in turn: quantitative characteristics of the development of education in Bulgaria, financing of school education and implementation of socio-economic policies through the National Programmes for Financing Education financed by the Ministry of Education. *The second* chapter is devoted to the specifics of the adaptation of children/students in the modern conditions of the educational environment. *Chapter three*, essentially, is the empirical part of the dissertation research. It shows the methodological framework of the study and evaluates the results related to the different questionnaire surveys conducted with parents of students (grades I-IV, V-VII/VIII, VIII-X/XII) about the socio-economic policies and specifics of their children's adaptation to the educational environment. In the conclusion, in a synthesized form, the main results of the study are given, highlighting: findings; justified conclusions - at the national level and on legal provisions; at the level of real pedagogical practice and reflection of socio-economic policies for the adaptation of children in the educational environment; ideas for future research on the development of targeted socio-economic policies for the adaptation of children under consideration are proposed.

Dragomira Bankova's dissertation is developed on the basis of rich factual material, precisely processed and graphically presented, as well as a rich bibliography (sources presented in Cyrillic and Latin, electronic sources, etc., and from the content point of view - publications, normative documents, etc.). The style and exposition of the dissertation are clear and precise. The doctoral candidate shows very good preparation and skills to research, systematize, summarize and justify conclusions in her dissertation.

Main scientific and applied contributions

The main scientific and applied contributions in the dissertation can be distinguished in the following directions:

1. A new, complex and multifaceted study of the effects of the launched Secondary Education Reform in Bulgaria, based on the Pre-School and School Education Act of 2015.

2. Build knowledge in the area of financial feasibility of education improvement expenditures.

3. Justify the positive effect of the applied socio-economic measures for the adaptation of children and students in the school environment.

4. On the basis of the results obtained from the surveys, problem points are identified where socio-economic policies are not yet leading to expected results, and also to marking points for upcoming changes and creating new mechanisms and state policies for better adaptation of students in the transition between the different stages in the education system.

Publications on dissertation work

Six publications have been submitted on the thesis. 5 of them are independent and one is co-authored. Their topics correspond to the results obtained in the dissertation.

Evaluation of the abstract

The abstract is 54 pages long and reflects the content, results, contributions of the PhD student and the list of publications related to the dissertation.

Overall evaluation of the dissertation and conclusion

In conclusion, my overall assessment is that the dissertation has been developed at a high professional level and in accordance with the requirements of the Law for the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the conditions and the Internal Rules for the Development of Academic Staff at SUSU "Neofit Rilski" - Blagoevgrad, it contains original scientific and practical-applied contributions, therefore with full conviction I propose to the distinguished members of the Scientific Jury to vote for the award of the Educational and Scientific Degree "Doctor", in the scientific specialty "Organization". Economics, field of higher education 3. Social, Economic and Legal Sciences to
DRAGOMIRA STOYANOVA BANKOVA

Sofia, 02.02.2025. Prepared the opinion:

/Prof. Dr. Darina Ruscheva/